

Brukarinflytande och brottsprevention

**Sammanfattning av Verdandi Brukarkrafts
konferens den 12 augusti 2022**

Kort sammanfattning av Verdandi Brukarkrafts konferens den 12 augusti 2022

Brukarinflytande och brottsprevention

Inbjudna till konferensen var Brukarkrafts forskarnätverk, länssamordnare för det brottsförebyggande arbetet, nätverket för sociala insatsgrupper och Verdandis verksamhetsledare.

• • •

• Emmeli Wulfstrand, förbundsordförande i Verdandi:

Emmeli inledde konferensen med att hälsa deltagarna välkomna och presenterade syftet med konferensen. Hon lämnade sen över till Gunborg Brännström som ombetts att vara moderator under dagen.

Föreläsningar

• Åse Sundqvists, verksamhetsledare i Verdandi:

Åse berättade om hur det ser ut på marken, varför det är viktigt att lyfta makt- och inflytandefrågor i det lokala arbetet och hur brukarperspektivet kan bidra till demokratisering och egenmakt.

Hon började med att berätta om framgångsfaktorer för vägar till brukarinflytande, om att Verdandi har 126 års erfarenhet av att driva socialpolitiska frågor och att det är stor variation av livserfarenhet i organisationen. Verdandis bredd, täcker hela livssituationen vilket gör det lättare att se strukturella hinder. De möjliggör möten mellan politik/tjänstepersoner och människor med egen erfarenhet av strukturella problem. De hänger inte ut människor med egen erfarenhet. De tar till sig forskning och genomför många projekt som bottnar i behov de ser.

Sen gick hon vidare och berättade hur de arbetar för att få inflytande och delta i demokratiprocesen. Då redovisade hon vilka nätverk de ingick i, bland annat brukarråd, var remissinstans, socio-nomprogrammets utvecklingsråd mfl och att de arbetade både på lokal, regional och nationell nivå. De har nyligen också börjat ingå i Lilla spel nätverket.

Hon berättade om Bostad först, EKSAM, Arbetslaget och socialt företag. Hon berättade om Brukarkraft och om Brukarstyrda brukarrevisioner som de genomfört i regionen (Beroendecentrums öppenvård och Sprututbytesprogrammet) och i många enheter inom Örebro kommun. De planerar också en revision i LARO-programmet.

Hon lyfte också utvecklingsmöjligheter när det gäller brukarinflytande. Där lyfte hon särskilt behovet av metodstöd och mötestekniker anpassade till deltagarnas förutsättningar och vikten av återkoppling. Hon frågade sig också hur informationen sprids i organisationerna eftersom brukarråden ofta är på chefsnivå. Hon såg också att de strävade mot att jobba med projekt som inkluderar både brukare och handläggare och ge brukarrörelsen en möjlighet att komma in tidigt i ett utvecklingsarbete.

• Camilla Jardevall, Iris utvecklingscentrum:

Camilla är verksamhetsledare på HVB-hemmet Hestra inom Iris Utvecklingscentrum Hon berättade om vad certifiering av brukarinflytande har betytt för verksamheten inom Iriskoncernen. Hon inledde med att redovisa de sex olika verksamheterna:

Iris Mullsjö (HVB), Iris Hestra (HVB), Iris Ryfors (HVB), Iris Enköping (HVB), Iris Stockholm (stödboende) och Iris Jönköping(träningslägenheter).

Därefter redovisade hon innehållet i deras handlingsplan:

Bemötande, information, kartläggning av problemen, mål och delmål för insatserna, stödinsatser, samverkan med andra, uppföljning, utbildning av ledning och personal i brukarinflytande, brukarinflytandepolicy och kvalitetsledningssystem.

Hon berättade att brukarcertifiering lett till utveckling av hela Iris-koncernen till "ett Iris", delaktighet och ansvar, erfarenhetsutbyte, brukarråd, utveckling för medarbetarna, kontinuitet och evidensbaserad praktik på riktigt.

Hon berättade också om processen på Iris Mullsjö:

- Brukarkraft informerade om certifieringsprocessen och brukarinflytande.
- En arbetsgrupp utsågs på fem personer varav en samordnare.
- Alla i arbetsgruppen reflekterade över alla områden i kvalitetstandarden med stöd av en checklista.
- Förbättringsbehoven redovisades i handlingsplanen och Brukarkraft lämnar synpunkter på den.
- Ledningen fattar beslut om handlingsplanen, förankrades den hos personalen, beslutade om tidsplan och vem som följer upp planen.
- Brukarkraft utbildade hela personalgruppen i juni 2017 – en del i förankringsprocessen.
- Brukarkrafts certifiering gäller i två år.
- Under våren 2021 förnyades certifieringen på Iris HVB-hem.

● Cecilia Heule, Socialhögskolan i Lund:

Efter lunchen redovisade Cecilia Heule, universitetslektor på Socialhögskolan i Lund hur forskningen har utvecklats om brukarinflytande. Hon berättade att de hade ett nätverk – "POWERUS". Hon frågade sig hur vi möjliggör för människor att känna solidaritet och tillit till samhällets representanter, välfärdsystemet och de "andra".

Hon pratade om *exkludering som brottsprevention* och vem som riskerar att exkluderas genom några exempel: Personer med psykisk ohälsa, personer med långvarig erfarenhet av missbruk och/eller kriminalitet, personer med funktionsnedsättningar, nyanlända, eller barn till utlandsfödda som inte har integrerats, barn som växer upp med våld, mobbing, missbruk, psykisk ohälsa eller utsatthet.

Hon redovisade också hur Brottsförebyggande rådet definierar kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete: ***utgår från analys av möjliga bakomliggande orsaker till brottsproblemet***, är riktad mot orsakerna till brottsproblemet, består av insatser som är beprövade och utvärderade och som är återkommande reviderat utifrån uppföljningen.

Hon pratade också om två sätt att tolka begreppet evidensbaserat socialt arbete:

1. Den upplyste praktikern som ***formulerar kritiska frågeställningar*** och som värderar och söker bästa tänkbara vetenskapliga underlag, samtidigt som valet av åtgärd ***skall anpassas efter klientens specifika värderingar och preferenser***.

2. Praktikern är snarare ***utförare av riktlinjer som utfärdats på högra politisk nivå***.

Den första modellen öppnar upp för praktikern att utgå från brukarnas perspektiv.

Två exempel på inkludering – Basta Arbetskooperativ och Fontänhuset.

Fyra viktiga komponenter för kontaktförslag: Jämlik status, samarbete, gemensam målsättning

och institutionellt stöd.

Avslutningsvis berättade hon om Mobiliseringskursen, på vilken Socionomstudenter och Uppdragsstudenter(brukare) går en gemensam kurs på 7,5 poäng. Den har verkligen lett till en ökad förståelse mellan socionomstudenterna och uppdragsstudenterna.

● Elin Skytt, Linköpings kommun

Därefter redovisade Elin Skytt, koordinatör i den sociala insatsgruppen i Linköping, hur insatsgruppen i Linköping jobbar, dvs samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete.

Hon berättade att de startade arbetet 2011 som ett pilotprojekt som sedan permanentades 2012. Socialtjänsten samordnar arbetet och de handlar om att myndigheterna ska samarbeta utifrån den enskilda individens situation. Syftet är att motverka nyrekryteringen och underlätta avhopp. Deltagandet är frivilligt, de har en samtyckesblankett.

De arbetar med förebyggande insatser (hög skolfrånvaro, bristande förmåga att lyssna på föräldrar), pågående kriminalitet (begår brott, misshandel, rån, stöld av fordon etc) och avhoppare (vill lämna sin gängtillhörighet). När det gäller att förebygga brott vänder de sig till 13-18 åringar och när det gäller avhoppare vänder de sig till 18-25 år. Ingången till SIG=Sociala Insats Gruppen går via polisen, socialtjänsten, andra myndigheter den enskilda själv eller föräldrar.

Myndigheter som ingår i SIG är:

- Linköpings kommun (Social- och omsorgsförvaltningen, Integration och arbetsmarknadsförvaltningen, Brottsförebyggande gruppen, Arbetsmarknadscentrum, Minimaria samt Utbildningskontoret).
- Polismyndigheten.
- Frivården.
- Arbetsförmedlingen.
- Kronofogden.

Arbetsätt:

- Inskrivning.
- Kartläggning med hjälp av SAVRY, kriminalitet som livsstil och nätverkskarta.
- Motiverande förändringsarbete – telefonkontakt, möte en gång/vecka, kontakt med skolan etc.
- Praktiskt – arbete, fritidssysselsättning, skulder etc.
- Eftervård – efter vård på SIS eller HVB.

Samtalsområden: självkännet, självkänsla, empatisk förmåga, förmåga till känsloreglering, förmåga till situationsanpassning, förmåga till problemlösning, praktiska övningar, kriminella tankemönster.

Utskrivning: När individen har en fungerande vardag, vid systematiskt uteblivna möten från individens sida, individen dragit tillbaka sitt samtycke eller annan insats tar över.

● Camilla Svenonius, Verdandi:

Slutligen redovisade Camilla, projektledare för Brukarkraft i Verdandi vilka verktyg för utveckling av brukarinflytande som de utvecklat och använder. Camilla inledde med att lyfta vikten av att civilsamhället driver på utvecklingen. Det finns ett starkt lagstöd för ökat brukarinflytande men det handlar om att få det att hända. Hon lyfter att brukarinflytande ska finnas på individ-, verksamhets- och systemnivå.

- Brukarråd.
- Samrådsgrupper med myndigheter/vårdgivare.
- Brukarinitierad forskning/aktionsforskning.
- Hearings med politiska församlingar.

Verdandi Brukarkrafts särskilda metoder:

1. Brukarrevisioner.
2. Certifiering i brukarinflytande.
3. Tredje kraften (som binder samman 1 och 2 till ett kontinuerligt inflytandearbete).

1. Brukarstyrd brukarrevision

Camilla gick igenom upplägget för genomförande av brukarstyrd brukarrevision och viktiga principer: ersättning, försäkringar, sekretess, bemötande, information och informationsspridning, minst två revisorer, blandade åldrar, kön och bakgrund.

Arbetet inleds med utbildning, förberedelse och planering. Arbetsinsatsen omfattar förberedelse, etiska regler, ersättning och intyg.

2. Certifiering av brukarinflytande – samarbete mellan brukare och personal

- Många huvudmän vill stärka brukarinflytandet, men är oklara över hur det ska gå till.
- Vi har samlat kunskap från de brukarstyrda brukarrevisionerna som är grunden i certifieringen.
- Vi involverar alla – och stödjer verksamheten att ta fram en handlingsplan för inflytande för två år i taget tillsammans med brukare och personal.
- Vi har certifierat beroendecentrum på sjukhus, socialtjänster, HVB-hem och samordningsförbund.

3. Behovet av Tredje kraften – för ett kontinuerligt inflytandearbete

- Den narkotikarelaterade dödligheten är hög. Den psykiska ohälsan hos unga är alarmerande. Politiken sätter fokus på att hitta lösningar.
- Inte sällan saknas vård för unga med samsjuklighet, eller att unga inte orkar fullfölja den frivilliga vården.
- Inflytande är en friskfaktor – unga behöver vara med i sin egen vård och ha inflytande över den.
- Samverkan måste bli bättre mellan kommuner och landsting – oavsett vad Samsjuklighetsutredningen utmynnar i.
- Användningen av SIP, Samordnad Individuell Plan, måste öka och anpassas till ungas förutsättningar.
- Samverkan behöver utvecklas för fler ytor som är viktiga för unga, t ex skola. **En utmaning!**

Nio goda skäl till brukarinflytande:

- Bättre underlag för kvalitet och service – mer fullständig kunskap om bakgrund, efterfrågan och behov.
- Ökad jämlikhet, mer likvärdiga parter också viktigt för bättre bemötande och tilltro – maktfördelning!
- Ömsesidig förståelse för varandra – respekt.
- Återhämtning och empowerment – maktlöshet sjukfaktor, inflytande och delaktighet friskfaktor.
- Mer nöjda parter – delaktighet, dialog och feedback – alla mår bra av att få göra rätt saker.

- Större trovärdighet - budskapet blir starkare när det bekräftas av flera.
- Strukturer för brukarmedverkan kan ge synlighet och tillträde som man annars inte skulle få som enskild eller grupp.
- Bättre effektivitet och måluppfyllelse och möjlighet att göra rätt saker direkt.

Camilla avslutade med konkret stöd – administrativt och ekonomiskt – som Verdandi bör kräva:

- Forum för dialog och inflytande.
- Ersättningspolicy.
- Separat stöd till ingående organisationer – alla berörda organisationer (vi ska inte buntas ihop).
- Anställningsvillkor, till exempel i organisationer och för brukarinflytandesamordnare.
- Utbildning av brukare i beslutprocesser och arbetsformer.
- Utbildning till personal ute i verksamheter för vård/stöd.

Konferensen avslutades med att deltagarna reflekterade över och diskuterade det som presenterats under dagen.